

بخشنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص استرداد مبالغ اضافی دریافتی از تسهیلات گیرندگان که نرخ سود بیشتری از سقف نرخ سود عقود مشارکتی (۲۴ درصد) و عقود غیرمشارکتی (۲۱ درصد) پرداخت نموده اند

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بخشنامه شماره ۹۴/۳۴۲۴۷۳ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۴ را خطاب به مدیران عامل بانک های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک، موسسات اعتباری غیربانکی، بانک مشترک ایران و نوزولا و بانک بین المللی کیش به شرح زیر اعلام نموده است :

نظر بر تواتر طرح شکواییه ها و اعتراضات اشخاص حقیقی و حقوقی و همچنین مراجع نظارتی دایر بر عدم رعایت نرخ های سود سپرده ها و تسهیلات مصوب شورای پول و اعتبار از سوی برخی بانک ها و مؤسسات اعتباری، تأکید بر لزوم توجه بیش از پیش به مراتب ذیل را ضروری می داند: - چنانچه بارها اعلام شده است در کشورمان، نظام بانکی بیش از هر حوزه دیگری می تواند در تحقق اهداف و مقاصد توسعه ای کشور نقش آفرین و تأثیرگذار باشد و به همین دلیل نیز از آن به مثابه موتور محرک اقتصاد ملی که نقش و کارکردی بی بدیل در تحقق اهداف و مقاصد عالیّه توسعه ای کشور دارد، یاد می شود.

بر همین اساس، انتظارات و نگاه ها به نظام بانکی در تمامی سطوح جامعه، اعم از مقامات ارشد کشور، فعالان اقتصادی و به طور کلی عامه مردم فراتر از سایر بخش ها و حوزه ها است. در تأیید این مدعا همین بس که در تمامی قوانین و مقررات ناظر بر موضوعات اقتصادی، سهم قابل توجهی از تکالیف و مسئولیت ها متوجه نظام بانکی کشور است. این مهم هم می تواند موجب افتخار دست اندرکاران و فعالان این حوزه باشد زمانی که وظایف و مسئولیت ها به نحو شایسته ای ایفاء شود و آثار و برکات آن خدمات به نحو فراگیر و گسترده ای تمامی شئون جامعه را متأثر سازد و هم مسئولیت سنگینی است که بر دوش یکایک ارکان و عناصر و بازیگران این بخش نهاده شده و اگر قصور و کوتاهی در آن صورت پذیرد، تبعات و نتایج منفی آن بر کل پیکره نظام اقتصادی کشور و مالا بر تمامی ابعاد حاکمیتی جامعه، بزرگ و جبران ناپذیر خواهد بود. - یکی دیگر از ویژگی های منحصر به فرد نظام بانکی که آن را در کانون توجهات قرار داده است، گستردگی مخاطبانی است که با آن تعامل دارند.

این طیف وسیع طرف تعامل با بانک ها که تقریباً تمامی آحاد جامعه را از سیاستگذاران، دستگاه های حاکمیتی، فعالان اقتصادی و توده شهروندان شامل می شود و قابل قیاس با هیچ بنگاه اقتصادی و نهاد دیگری نمی باشد، موجب شده تمامی رفتارها و عملکرد آن زیر ذره بین قضاوت افکار عمومی بوده و هر ایراد و کاستی آن به سرعت بازتاب یابد.

این مهم که البته آن را باید به فال نیک گرفت، ایجاب می کند بانک ها با اهتمام و وسواس بیشتری نسبت به رعایت قوانین و مقررات و انجام تکالیف و مسئولیت های قانونی و اجتماعی خویش اقدام کنند. - در این میان، رعایت برخی موارد و مقولات بنا به ماهیت خاص آن ها از اهمیت افزونتری برخوردار بوده و نیازمند حساسیت بیشتری است. از جمله نرخ سود بانکی که موضوعی است بسیار فراگیر و ملموس برای عموم جامعه اعم از تسهیلات گیرندگان و سپرده گذاران؛ در حال حاضر شورای پول و اعتبار به عنوان مرجع ذی صلاح سیاستگذار در امور پولی و بانکی قطع نظر از تمامی ملاحظات و دیدگاه های له و علیه پیرامون آن، نرخ هایی را به استناد قانون به عنوان نرخ مجاز مقرر کرده و لذا انتظار بر آن است در چنین مواردی که علاوه بر نهادهای نظارتی، عملکرد بانک ها به سهولت نزد بخش قابل توجهی از جامعه، قابل رصد و داوری است، اهتمام و توجه بیشتری معمول شود. به ویژه آن که، طی سنوات اخیر نرخ تورم روند کاهشی قابل ملاحظه ای را تجربه کرده و از طرفی سیاست گذاری ها و مداخلات غیرمستقیم بانک مرکزی در جهت رفع تنگنای مالی بانک ها از طریق بازار بین بانکی نیز زمینه و شرایط را برای کاهش نرخ سود کاملاً فراهم کرده و سیر نزولی نرخ سود بانکی را قطعی و اجتناب ناپذیر ساخته است.

ضمن آن که، آن چه توسط شورای محترم پول و اعتبار تعیین و اعلام شده، حداکثر نرخ سود بوده و بانکها نباید در این خصوص منتظر سیاست‌گذاری جدید از جانب آن شورا باشند. در چنین شرایطی، واکنش معکوس و غیرقابل انتظار از سوی بانکها که در مقاومت و جلوگیری از روند نزولی نرخ سود و یا حتی در برخی موارد افزایش آن به واسطه رقابت‌های ناسالم و مخرب متجلی است، بسیار توجیه‌ناپذیر و غیرقابل قبول می‌نماید. این در حالی است که متأسفانه در برخی موارد، این رفتار غیراصولی موجب شده است که بعضاً بانکها در عملیات واسطه‌گری و جوه متحمل زیان عملیاتی شوند و برای کسب سود مورد انتظار سهامداران به اتخاذ روش‌های غیر حرفه‌ای و غیرمنطقی مبادرت ورزند که این خود دامنه تخلفات بانکها را تشدید کرده و گسترش داده است.

- آن چه فوقاً آمد، مقدمه‌ای بود برای متذکر شدن این که بانکها باید نسبت به رعایت نرخ‌های سود ابلاغی نهایت حساسیت و اهتمام را نشان دهند. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، هیأت انتظامی بانکها و حتی مراجع محترم قضایی با عنایت به اهمیت موضوع و نیز اقدامات و سیاست‌گذاری‌هایی که برای کاهش غیردستوری نرخ سود بانکی طی سال جاری از طرف بانک مرکزی، صورت پذیرفته برآند با جدیت این موضوع را رصد کرده و با تخلفات انجام شده در این خصوص، برخورد جدی کنند. لذا در تمامی شکایاتی که متضمن دریافت نرخ سود بیشتری از سقف نرخ سود عقود مشارکتی (۲۴ درصد) و عقود غیرمشارکتی (۲۱ درصد) از تسهیلات‌گیرندگان باشد، مبالغ اضافی دریافتی به تسهیلات‌گیرنده ذی‌ربط مسترد خواهد شد.

همچنین هر گونه تخطی در این رابطه، از آن حیث که مسئولیت حسن اجرای آن بر عهده مدیران عامل و اعضای محترم هیأت مدیره بانکها است، مستوجب اعمال مجازات‌های انتظامی در هیأت انتظامی بانکها از جمله سلب صلاحیت حرفه‌ای مدیران مربوط خواهد بود. با عنایت به مراتب پیش‌گفته، خواهشمند است دستور فرمایند اقدامات و تدابیر مقتضی در خصوص رعایت نرخ‌های سود بانکی انجام پذیرد تا نقد و ملاحظه‌ای از این حیث متوجه نظام بانکی کشور نشود و خدمات و اقدامات ارزنده و شایسته آن که بسیار نیز مهم و مبرز است، تحت‌الشعاع این گونه تخلفات محدود قرار نگیرد.